

Sygn. akt III U 105/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 marca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Przemyślu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Lucyna Oleszek

Protokolant: sekretarz sądowy Agnieszka Radochońska

po rozpoznaniu w dniu 7 marca 2014 r. w Przemyślu

na rozprawie

sprawy S. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.

o emeryturę

na skutek odwołania S. O.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.

z dnia 2 stycznia 2014 r. **nr** (...)

I. **z m i e n i a** zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy S. O. prawo do emerytury w ustawowej wysokości, począwszy od dnia 11 stycznia 2014 r.,

II. **s t w i e r d z a**, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w ustaleniu prawa do powyższego świadczenia.

Sygn. akt III U 105/14

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 7 marca 2014 r.

Decyzją z dnia 2 stycznia 2014 r., zn. (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił wnioskodawcy S. O. prawa do emerytury.

W uzasadnieniu decyzji podano, iż wnioskodawca nie spełnia wszystkich warunków określonych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 153 z 2009 r. poz. 1227 ze zm.). Zgodnie z decyzją organu rentowego na dzień 1 stycznia 1999 r. wnioskodawca nie udowodnił wymaganego 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych.

Wnioskodawca S. O. w dniu 10 stycznia 2014 r. złożył odwołanie od tej decyzji, domagając się jej zmiany i przyznania prawa do emerytury.

Na uzasadnienie podał, że w latach 1983 r. – 1993 r. był zatrudniony w Spółdzielni Kółek Rolniczych (...) na stanowisku operatora koparki, oraz iż była to praca wykonywana w warunkach szczególnych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie z przyczyn, które stanowiły o wydaniu zaskarżonej decyzji.

Uzasadniając wskazano, że wnioskodawca spełnił warunek wieku, gdyż w dniu 11 stycznia 2014 r. osiągnął 60 lat, przystąpił do OFE, jednak złożył wniosek o przekazanie zgromadzonych środków na dochody budżetu państwa, osiągnął również staż co najmniej 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Organ rentowy wskazał, iż spornym w sprawie jest natomiast staż pracy w warunkach szczególnych osiągnięty na dzień 1 stycznia 1999 r. Na okoliczność pracy w warunkach w spornym okresie wnioskodawca nie przedłożył świadectwa pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, natomiast przedłożył ogólne świadectwo pracy wystawione 30 kwietnia 1993 r. przez likwidatora, z którego wynika, że pracował

w okresie od 1 grudnia 1983 r. do 30 kwietnia 1993 r. w pełnym wymiarze na stanowisku operatora. Z dokumentu tego wynika także, że otrzymywał dodatek szkodliwy. Natomiast

z dostarczonych dokumentów nie wynika, jaki rodzaj pracy faktycznie wykonywał wnioskodawca, stąd organ rentowy nie miał podstaw do rozważenia czy praca S. O. w spornym okresie była zatrudnieniem w szczególnych warunkach. To czym zajmował się wnioskodawca na stanowisku operatora, nie wynika również z oświadczeń samego wnioskodawcy. Wskazał nadto organ rentowy, iż sporny okres wynosi 9 lat i 5 miesięcy.

Sąd Okręgowy w Przemysłu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca S. O. urodzony (...) z zawodu operator koparki w dniu 13 grudnia 2013 r. wystąpił z wnioskiem o emeryturę. Oświadczył, że jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego, ale wniósł o przekazanie środków zgromadzonych na tym rachunku na rzecz budżetu państwa. Nadto wnioskodawca podał, iż nadal pozostaje w stosunku pracy. Na potwierdzenie okresów ubezpieczenia oraz charakteru zatrudnienia odwołał się do dokumentacji dołączonej do wniosku oraz do dokumentacji złożonej przy wniosku o ustalenie kapitału początkowego.

Składając wniosek o emeryturę wnioskodawca złożył także świadectwa pracy, w tym świadectwo pracy wykonywanej w warunkach szczególnych. W świadectwie pracy wystawionym przez Spółdzielnię Usług (...) w J. wskazano, że wnioskodawca w okresie od dnia 2 lipca 1977 r. do dnia 30 listopada 1983 r., stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w transporcie na stanowisku operatora maszyn, urządzeń i sprzętu przeładunkowego, wymienionym w Uchwale 64/83 Zarządu Głównego (...) Związku Spółdzielni Rolniczych (...) z dnia 25 lipca 1983 r. stanowiącym wykaz stanowisk pracy na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach w zakładach pracy Spółdzielczości Rolniczej (Wykaz A dział VIII pozycja 1 pkt 3), zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (Dz. U. nr 8 poz. 43).

Decyzją z dnia 2 stycznia 2014 r. zn. (...) ZUS O/R. odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury wskazując, że do dnia 1 stycznia 1999 r. nie udowodnił on wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W uzasadnieniu wskazano, że uwzględniono mu zatrudnienie od 2 lipca 1977 r. do 30 listopada 1983 r., jako okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach na podstawie przedłożonego świadectwa pracy w szczególnych warunkach. Natomiast organ rentowy nie uwzględnił pozostałych okresów z uwagi na brak świadectw wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Dowód: Akta organu rentowego zn. (...):

- wniosek o emeryturę z dn. 13.12.2013 r.

- decyzja odmowna z dn. 2.01.2014 r.
- świadectwo pracy wykonywanej w warunkach szczególnych z dnia 2.03.2014 r.

Ponadto Sąd ustalił, że wnioskodawca S. O. pracę zawodową rozpoczął w dniu 3 września 1971 r. na stanowisku monter w (...).W. i wykonywał ją do 31 lipca 1973 r.

Następnie przez okres od dnia 1 września 1973 r. do dnia 30 czerwca 1977 r. pracował w Przedsiębiorstwie (...) w R., kolejno na stanowiskach pomocnika maszynisty i operatora sprzętu ciężkiego. W czasie tego zatrudnienia, w dniu 11 września 1976 r., ukończył kurs w zakresie obsługi maszyn i innych urządzeń technicznych do robót ziemnych, budowlanych i drogowych. Uzyskał uprawnienie do obsługi koparki jednonaczyniowej, wielkości do 0,6 m³ klasy III. W związku z ukończeniem tego kursu awansowano go, z dniem 15 września 1976 r., ze stanowiska pomocnika operatora na stanowisko operatora sprzętu ciężkiego.

Od dnia 2 lipca 1977 r. do 30 listopada 1983 r., wnioskodawca wykonywał pracę operatora urządzeń przeładunkowych (koparki) w pełnym wymiarze czasu pracy w Spółdzielni (...) w Oddziale w J.. Wówczas pracował głównie na bocznicy kolejowej przy rozładunku węgla, materiałów sypkich (budowlanych i rolniczych).

Natomiast w Spółdzielni Kółek Rolniczych w W. wnioskodawca pracował w okresie od dnia 1 grudnia 1983 r. do dnia 30 kwietnia 1993 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku operatora. Faktycznie obsługiwał wyłącznie koparkę jednonaczyniową.

Po likwidacji Spółdzielni Kółek Rolniczych w W. wnioskodawca pracował już na czas określony w likwidowanej Spółdzielni do 11 czerwca 1993 r., a następnie w firmach, które kolejno powstawały na bazie Spółdzielni. W okresie od dnia 1 sierpnia 1994 r. do dnia 28 lutego 1994 r., w wymiarze 1/2 etatu pracował na stanowisku operatora w Zakładzie (...) w W.. Z kolei w pełnym wymiarze czasu pracy w okresie od dnia 13 maja 1994 r. do dnia 4 maja 1997 r. jako operator koparki pracował w Zakładzie Budowlanym - (...). Od dnia 5 maja 1997 r. został zatrudniony w Zakładzie Usługowo-Handlowym (...) w M., gdzie na stanowisku operatora koparki w pełnym wymiarze czasu pracy pracował do dnia 20 lipca 1997 r. Ostatecznie wnioskodawca S. O. został ponownie zatrudniony w Zakładzie Usługowo-Handlowym (...) w M., gdzie jako operator koparki w pełnym wymiarze czasu pracy pracuje do chwili obecnej.

W związku z kontynuowaniem zatrudnienia i wprowadzaniem nowocześniejszych urządzeń, w dniu 24 kwietnia 2003 r. wnioskodawca ukończył kolejny kurs, uprawniający go do obsługi koparki jednonaczyniowej wielkości do 1,5 m³ klasy II.

Dowód: 1. Akta organu rentowego:

- świadectwa pracy z dnia 31.07.1973r., 29.06.1977r., 30.11.1983r., 30.04.1993r., 11.06.1993r., 28.02.1995r., 2.05.1997r., 20.07.1997r.,
- zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z dnia 11.12.2013r.

2. Książka operatora maszyn roboczych (kserokopia) k. 18-19

3. akta osobowe z (...) w R.

(umowa o pracę z dnia 18.09.1973 r., angaż z dn. 15.09.1976 r.)

4. zeznania wnioskodawcy (nagranie rozprawy z dn. 7.03.2014 r. - 33 min.).

Ponadto ustalił Sąd, iż S. O., wykonując pracę w Spółdzielni Kółek Rolniczych w W., jako operator koparki należał do tzw. grupy rekultywacyjnej,

w skład której wchodził operatorzy ciągników gąsienicowych DT-75, koparek, spycharek oraz pracownicy fizyczni. W zakładzie pracy obowiązywał system jednozmianowy, praca świadczona była zwykle w godzinach od 7:00 do 15:00, zdarzało się jednak, iż trwała dłużej w zależności od zapotrzebowania. Do grupy, w której pracował wnioskodawca przynależał także operator ciągnika gąsienicowego DT-75 świadek J. C. (1), który w (...) był zatrudniony przez 20 lat od 1973 r. Dzień pracy dla robotników grupy rekultywacyjnej zaczynał się w siedzibie zakładu, skąd po podpisaniu listy obecności, rozjeżdżali się na ustalone przez kierownictwo miejsca w terenie. Każdy z pracowników z wykonywanych zadań był rozliczany na podstawie karty pracy. W karcie tej wpisywano rodzaj wykonanych w danym dniu prac, a także rozliczenie ze zużytego w tym dniu paliwa. Karty pracy wydawał kierownik grupy, osoba sprawująca bezpośredni nadzór nad przebiegiem prac grupy.

W spornym okresie Spółdzielnia Kółek Rolniczych w W. zatrudniała też

w warsztacie dwóch mechaników. Ich zadaniem było wykonywanie napraw bieżących sprzętu i nadzór nad prawidłową eksploatacją maszyn (samochodów ciężarowych, maszyn do robót ziemnych). Jednym z mechaników pracujących w tym samym czasie, co wnioskodawca był świadek M. S.. W tym charakterze i w tym samym warsztacie, mimo zmian właścicielskich, pracuje on nieprzerwanie od 1975 r.

Równocześnie Sąd ustalił, że praca w Spółdzielni Kółek Rolniczych w W. była prowadzona przez cały rok, bez względu na porę roku. Latem pracownicy zajmowali się wykopywaniem rowów i ich konserwacją, natomiast zimą pracami na piaskowni, a także naprawą dróg w lesie. Wnioskodawca w zasadzie przez cały czas angażu w Spółdzielni Kółek Rolniczych pracował jako operator koparki linowej. Dopiero pod koniec zatrudnienia przez około miesiąc obsługiwał nową koparkę hydrauliczną. Na tej koparce pracował potem u kolejnych pracodawców, którzy następowali w miejsce (...).

Wnioskodawca pracował wyłącznie na koparce. Wszystkie prace wykonywał głównie w terenie przy budowie lub pogłębianiu rowów, przy naprawie dróg leśnych i oczyszczaniu lasu, dużą część czasu zajmowało mu też ładowanie piasku. Prace na piaskowni wykonuje do chwili obecnej.

Dowód: 1. zeznania świadków:

- J. C. (nagranie rozprawy z dn. 7.03.2014 r. - 12 min),

- M. S. (nagranie rozprawy z dn. 7.03.2014 r. - 22 min),

2. zeznania wnioskodawcy (nagranie rozprawy z dn. 7.03.2014 r. - 33 min.).

Dokonując tych ustaleń Sąd oparł się na dowodach zgromadzonych w aktach emerytalnych organu rentowego oraz aktach osobowych wnioskodawcy z okresu jego zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w R.. Na ich podstawie można bowiem stwierdzić, kiedy i w jakim charakterze wnioskodawca pracował. Dokumentacja ta wraz z zeznaniami świadków oraz wnioskodawcy w sposób jednoznaczny potwierdza okres i charakter wykonywanej przez niego pracy. Sąd podzielił zeznania obu świadków. Opisali oni zakres czynności wykonywanych przez wnioskodawcę oraz charakter jego pracy. Sąd podzielił też zeznania wnioskodawcy, które są spójne

z zeznaniami świadków, jak też w pełni potwierdzają okoliczności wynikające z dokumentów, także co do charakteru pracy. Dowody te wzajemnie się potwierdzają i uzupełniają, wobec czego są wiarygodnym źródłem ustaleń faktycznych. Wynika z nich, jaką pracę i w jakich warunkach faktycznie wykonywał wnioskodawca.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawcy jest uzasadnione.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) - ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Ponadto emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Równocześnie zgodnie z art. 32 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnianych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43) - ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r. będącym pracownikami zatrudnionymi w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 ust. 2 i 3 tj. jeżeli spełniają łącznie następujące warunki:

- osiągnęli wiek emerytalny wynoszący dla mężczyzny 60 lat oraz
- posiadają wymagany okres składkowy i nieskładkowy tj. 25 lat dla mężczyzny, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Dla ustalenia tych uprawnień - za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (art. 32 ust. 2 cyt. ustawy). Zgodnie z § 2 ust. 1 cyt. Rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach w nim określonych są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Okresy pracy w szczególnych warunkach stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji - w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie

§ 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy. Zaświadczenie zakładu pracy powinno potwierdzać charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których uzależnione jest przyznanie emerytury.

Bezsporne jest, że wnioskodawca w dacie wyrokowania przez Sąd ukończył 60 lat. Ponadto jako członek otwartego funduszu emerytalnego wniósł o przekazanie środków zgromadzonych na tym rachunku na rzecz budżetu państwa. Wykazał też, że na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymował się 25-letnim stażem pracy.

W toku rozpoznawania sprawy przed organem rentowym sporny okazał się charakter pracy wykonywanej przez wnioskodawcę w warunkach szczególnych.

Na podstawie zgromadzonego materiału Sąd przyjął, że odwołanie wnioskodawcy jest zasadne, a jego żądanie co do zmiany zaskarżonej decyzji w zakresie dotyczącym charakteru zatrudnienia zasługuje na uwzględnienie. Sąd przyjął bowiem, że wnioskodawca pracował

w warunkach szczególnych, poza uwzględnionym przez organ rentowy okresem pracy:

- w Spółdzielni (...) w J. od 2 lipca 1977 r. do 30 listopada 1983 r. (6 lat, 5 miesięcy), także
- w Przedsiębiorstwie (...) w R. od 15 września 1976 r. do 30 czerwca 1977 r. (9 miesięcy, 15 dni) oraz
- w Spółdzielni Kółek Rolniczych w W. od 1 grudnia 1983 r. do 30 kwietnia 1993 r. (9 lat, 5 miesięcy).

Łączny okres pracy na wymienionych stanowiskach wynosi 16 lat, 7 miesięcy i 15 dni.

Podnieść należy, że w postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość mogą być udowodnione wszelkimi dowodami przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego i nie są potrzebne jakieś szczególne dowody z dokumentów - wystarczą dowody np. z zeznań świadków i stron. Zdaniem Sądu Okręgowego istotny w sprawie okazał się rodzaj pracy faktycznie wykonywanej przez wnioskodawcę, który w istocie od momentu nabycia w 1976 r. uprawnień do obsługi koparki jednonaczyniowej - przez cały okres zatrudnienia do 31 grudnia 1998 r., czyli ponad 16 lat pracował, jako maszynista takiej koparki.

Dodatkowo charakter zatrudnienia w Spółdzielni Kółek Rolniczych w W. potwierdzili także świadkowie - inni pracownicy tej firmy.

Prace maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych są wymienione w wykazie A Dział V poz. 3 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.), odnoszącego się do wszystkich branż. Są też wymienione w Dziale V poz. 3 pkt A 3 załącznika do zarządzenia Nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988 r.

w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze jako prace maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych – maszyniści koparek i ładowarek jednonaczyniowych i wielonaczyniowych. Prace te wymienione są także w Uchwale nr 24 Zarządu Krajowego Związku (...), K. i Organizacji z dnia 14 czerwca 1983 r. w dziale V poz. 3 - Prace maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych – maszyniści koparek i ładowarek jednonaczyniowych i wielonaczyniowych.

Zgodnie z art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

W tym stanie rzeczy Sąd uznał, że odwołanie wnioskodawcy zasługuje na uwzględnienie i na mocy powołanych przepisów w zw. z art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję, przyznając mu prawo do emerytury, począwszy od dnia 11 stycznia

2014 r. tj. daty osiągnięcia wieku emerytalnego, o czym orzeczono w pkt I-szym wyroku.

Zgodnie z art. 118 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120. W razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Kierując się tym przepisem oraz uwzględniając wcześniejsze rozważania Sąd uznał, że ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (przeprowadzenie dowodu

z archiwalnych akt osobowych oraz z zeznań świadków i ich ocena) zwalniają organ rentowy z odpowiedzialności za opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia emerytalnego wnioskodawcy. Orzeczenie w tym zakresie zawarto w pkt II-im wyroku.